

Maamees

"Baba Maa" põllumajandusline osa.

Sinud üks kord nädalas.

Nr. 40.

Tallinnas, 5. oktoobril 1922.

Nr. 40.

Sihtloord: Eesti puuvilja välisturul. R. Klesment. — Sõjaväe presjstent G. Kus. — Hävitav viljapuuväestus. E. Lda.

Eesti puuvilja välisturul

R. Klesment.

Rodumaa põllumajanduses on osalised Statistilised andmed näitavad, et Eesti puuvilja välisturul on 1919. a. jooksul, mis üks viljarikka aasta. Mõned, isäranis tarjasaadused, on määrt aastatest oli, välja weetud puuvilja

jellel alal omade tähtsja koha omanud. Ühes tulevikul väljaveoaineks Eesti jaoks puuvilja, mida läinud aastatel saadud kogused näitavad.

	Soome:	Rootsi:	Daani:
Tallinnast	49.341,35 pd.	4.593,00 pd.	248,00 pd.
Narmast	2.597,00 "	—	—
Haapjalust	495,00 "	630,00 "	—
Kokku	52.433,35 pd.	5.223,00 pd.	248,00 pd.

1922. a. jooksul 57.904,35 puuda. Peale selle veel Riiga 2.042 puuda marju.

Värgmilks, 1920. a. oli väljavedu väike, sest puuviljasaak oli sel aastal kehva.

Läinud 1921. a. oli hea puuvilja-aasta. Sellelega ühes tõi välja puuvilja väljavedu aasta jooksul kogusummas 75.285,6 puudani. Sellest on välja weetud:

Dunuu:	
Saffamaale	6,0 puuda
Rootsi	4.154,7 "
Soome	69.986,9 "
Kokku	74.147,6 puuda.
Pirne.	
Soome	205 puuda
Mitmej. puuvilja	
Soome	873 "
Kokku	75.285,6 puuda.

Meie suuremalt osalt hartmata aedade organiseerimata väljaveo juures on 75.000 puuda puuvilja väljavedu rõõmustav. Kui lisame sellele 70 tuhat puuda hinnata arvestada, siis teeb see ümberarvestuse 5 miljoni suuruse välja. Soodustamiseks ei juurene aedadele mitte üht väljaveotava puuvilja hulk, vaid ühes jelleaga suurendada ka kauguste vähenemist ühtlasi.

Altpool pooditakse lühidalt meil teha ja halbu nähtusi, mis meil väljaveotava puuvilja juures on. Puuvilja on välja vedanud peaaegu kõikidelt ülesostjad äärmiselt, kes ka aedu on rentinud, või suuremal hulgal on vilja üles ostnud. Sauba heade aedade nõudmise peale on nemad vähe rühki pannud.

Suuremaks meel meie puuvilja näi välis- kui ka siseturul on lortide tundu mis puudus. Puuvilja, mida kindla jorbi all ei ole võimalik turule toimetada, on hinnas odavam. Samajuguseks meaks on asjaolu, et aedades suur hulk forte kasvamas ja need mahavõtmisega ja müügilis saamisega legi lähuvad. Välisturg niisugust legu ei tarvita, vaid iga saadetus olgu kindla nime all saadetak. Siin oleme niisuguse seisulorras, et mõnel sügisel, kui meil küll suva ümberaol, siiski paar tuhat puuda, näit. antonovoid kurbagi mõnede kaubatarvitajale arvestada ei saa. Tulab veel loota, et meie aedades ei ole aga häid forte ühtlasi. Mõne palju andub tunda peale meie aedade hõõr mada ole, kus puid võetakse ja puhastatakse ümber arvestatavasti jorbi saadetak ja tunda anda. Et meil rahvuslikult suurendada ja jenenetajad meile vastu võetakse alg-

LISA

puuda. Ühe kart-arsina peale läheb press-likum anda mitte enne lüpsiaega, vaid toitu waga 15—20 puuda, teega peab aut peale lüpsmist .

240 puuda haljastoidu pressimiseks 12—16 kart-arsinat kuur olema.

Pressitoit valmistatakse augustis kaks kuud. Üheme, et haputoitu on valmistama hakatud oktoobrikuu algul, siis võib teda tarvitada novembri lõpu poole ehk detsembri algul. Hapu pressitoit omab augusti wõimaluselise lõhna ja temaga harjunud loomadele on ta maitseliseks. Toiduawaku ei tule enne awada kui ilmad külmaks muutuvad, wastasel korral võib üks osa rikki minna.

Hapendatud toitu tuleb wõtma hakata augu äärest. Wälja augu pealt aetakse nii palju ära, kuni hakatakse toitu wõtma, kuna tuleb wälja löigata terawa äärega labidaga, seda wälja kaawat nii palju, kui palju päewane norm karjale andmiseks nõuab.

Neile loomadele, kes ei ole harjunud hapu pressitoitu sööma, antakse esialgul päewas 5—8 naela ja järkjärgult minnaks üle 20—25 naela haputoidu söömisele päewas. Üle 20—25 naela piimaloomadele ei ole soowitaw anda. Standjatele lehmadele ja wassikatele ei anta üldse mitte. Kui hapu pressitoit külmanub ehk hallitama läinud, ei ole tarwis loomadele sööta.

Datsed on näidanud, et loomad hapendatud toitu mitte üffi hea ijuga sööwad, waid selle tõttu ka tuntawalt piimaandi juurendawad, milledest pealegi hea maitseliseks tooteid valmistada. Hapu pressitoitu toitero wäärtus on mitmesugune, mis sellest oleneb, mislugust toitu pressimiseks on tarmitatud. Heerani's toitero on hapu pressitoit rikstiifheina häbälasi, 7—9 naela rikstiifheina häbälasi pressitoitu sünnitab ühe toiduwärsuse.

Pressitoitu õpetatakse ka hobuseid sööma, mida esialgul ühes kaertega wähesel arwul antakse. Pärast poole võib hobusele anda 15—18 naela päewas. Sama võib anda lammasatele pressitoitu 2—4 naela päewas lamba kohta.

Suust mitte kõige parema ijuga sööwad sead pressitoitu, kuid muu jõögiga jekatult sööwad ka seda. Ei tule mitte üle 3 naela päewas anda.

Pressitoitu antakse loomadele kaks korda päewas. Süpsilehmadele on parem ja lastu-

Hapendatud hein täidab talwel märtsi lõpu ajel ja kewadel tarwitatakse teda kui wähenbit talwije karjatoitmise lõpu ja karja wäljalaskmise wahel.

Üldse on aga hapu pressitoit karjale juure tähtsusega toit, mille peale põllumehed oma tähelepanu peaksid pöörama.

— S. Nur. —

Säwitage wiljapuude cenlasti.

G. 2—da.

II.

Reist waenlastest tähtsam ja kõige abjuriikum on külmaliblikas. Medadeks, kus kewadel jarnased rööwitud oma laastawat tööd teewad, pole sügisel jaagi peale mäeldagi. Selle tagajärjel teffinud fahju ulatub tuhandedeni.

Liblikad on hallikasollaste esimeste tiibadega, milledest tumedad triibud wõi jooned läbi käwad. Tagumised tiivad on walfjaskollased mustade punktidega ääres. Nad jagunevad kahte tõugu oma suuruse järele. Ühed on väikesed külmaliblikad, teised suuremad külmaliblikad. Oma munad munewad nad tammede, wiljapuude j. t. otja, nimelt pungade ja oienuppude lähedale, et siis kewadel munadest wälja tulnud, kollakasrohelistel rööwifutel puudeõied ja pungad jõögiks käepärast oleks.

Emastel liblikatel puuduvad horilikut tiivad, nii et nad lennata ei saagi. Tiivad on ainult ktsatel. Et emased puu otja munema pöölefs, on nad sunnitud mööda puu tüve üles ronima.

Munadest tulewad kewadel wälja ussi-
teste moodi rööwitud, kelle esimene töö, nagu nimetatud, puu pungade ja õite arwuta häwistamine. Niinüüsi laastawad nad wiljapuid kuni juuni lõpuni, siis lajewad nad endid ämblikumädi jarnase nõõriga maa peale, sealt siis lohe maa süsse, kus nad endid tupeks mündawad ja kuni sügiseni maa sees ajetjewad. Siis tulewad nad sügisel liblikatena jällegi wälja, kus siis emajed oma munade munemist algawad.

Rööwifute ja munade otseohene häwi-

mine on nende rohke pärast töötatu, peibuurkasti välja ja ronib puu otsa. Muud nendele hävitustööd lahjutaks tegemist nabeist, mida farnane mardikas otsekohes tuleb puu juurest, kunstilisel ja doubjel teel dienuppudele muneb, tulevad juba 8 päeva pärast usfid või tõugud välja, kes koke dienuppe hävitama hakkavad.

Kõigepealt tuleb puutüvi korbast ja lamblaist puhastada, muld puutüvede ümber lahti loevata, nii et emaste röövitute kigipääs raskendatud laaks. See töö tehta- gu kõik sügisel.

Sis möetagu 4—6-tollilise laiused bergamendi või linase riide ribad, määratagu wantra määrega, ning seotagu nad siis, 3—4 jala kõrgusele maast, puutüve ümber. Selle tagajärjel jäävad emaröövitub määrdesse kinni, ning surevad seal. Seega hävitatakse tuhanded röövituid.

Kõigeparemaks tööde ümberpidumise ajaks on septembri lõpp ehk oktoobri algus. Määrde ribad jäetakse kuni novembri- või detsembrikuuni. Neid määr- tugu aga vahetewahel uuesti üle ja puhas- tatagu kinni jäänud röövituteist ja libli- katest.

Suuri punbel loeb küljes, tuleb ta neid farnaste sidemetega warustada. Wanadel puudel aga tahandatagu prood ja augud ennem jätuga.

Kõigemõjuvamaiks putukate hävitustro- hulls on n. n. mardika või röövitute liim kui dienupud ja lehepungad haljendama (braumataleim). See on segu, teebetudhakkawad, tuleb purid raputada. Raputamise umbes 2 naelast wärnikast, 1 naelast tar- jentiniist ja ½ naelast wantrimäärdest.

Möö leotagu niitwiist, et möö alumineäär oleks trehtri farnafest alla maa poole pöördub. Siim ja üldse kõik määrde tule- wad sellesse trehtri farnafesse õõnsusesse, tüüve wastas olewale küljele, määrda.

Peale külmaliblika esineb veel wilja-koogi hävitaja diemässija, kes munab huude tähtsama waentafena dieidika ja puuwilja külge muneb. Väljatulnud röö- ehk diekuriil (Anthonomus pomorum). wiljub uristawad end puuwilja sisse ja selle rööwitu wastu tuleb juba wara lewa- del töötulusesse astuda. Ta on wärkene, kuu aega kestab. Puuwiljas söowad nad juba lehaga ja wõrdlemist suurte jalgabega puuwilja seemneid ja südant, mille tagajär- mardikas. Seljast on ta pruun ja kõhu ali- jef see maha kukub. Mahalangenud puu- wustjas. Ületalwe on ta puu korba, juurtemis tuleb hävitada, muud ille lujutada, torp- wäi fambla wahel ehk puujuurte all maa maha kraapida ja hümmõõtsid platas- sees. Märtsikuus ehk hiljem tuleb ta oma wõhetada.

Kaas nädalat dienuppe ja puu tähtsa- mois ofasid armetumalt häwitabes, saawad nad täiskaswanuks, poewad jällegi, niid juba roostefarwa pruuniks muutunud die- nuppudeste tagasi ja muutuwad tupsiks. Siis ümruwad nad oma warjupaigast mai- wõi juunikuus uuesti ja et neil muud wõtta pole kui lehed, siis asuwad koke nende häwi- tamisele.

Külja sügisel poewad nad jällegi puu- koorre wõi puufambla wahale, kus järgmisa- ketwadeni ületalwe on.

Putukate hävitamises tuleb wiljapuru- del sügisel tümedelt torp ja sammal maha kraapida ja ära põletada. Lühed tulewad üle luhjatada ja muld nende ümber ringi loevata. Märtsi- ja aprillikuus tulewad tümedele, kas wantrimäärdega ehk eelpool- nimetatud mardikalimiga määritud möö ümber siduda.

Pruunikuus muutunud diepungad tule- wad, siis kui neid parajasti rööwitub ofeta- sewad, ära korjata ja põletada. Korwabel. juures loetatagu puudele luurwanob riided wõi lina alla, kuhu peale raputamisel mahakukkunud rööwitub langeks, et neid hävitamises tergem loquda oleks.

See peletada rööwituid puudest ettele- riidetüüliga pandub pödrasawet lii.

Peale nende koke on wad tähtsam wilja- hävitaja diemässija, kes munab huude tähtsama waentafena dieidika ja puuwilja külge muneb. Väljatulnud röö- ehk diekuriil (Anthonomus pomorum). wiljub uristawad end puuwilja sisse ja selle rööwitu wastu tuleb juba wara lewa- del töötulusesse astuda. Ta on wärkene, kuu aega kestab. Puuwiljas söowad nad juba lehaga ja wõrdlemist suurte jalgabega puuwilja seemneid ja südant, mille tagajär- mardikas. Seljast on ta pruun ja kõhu ali- jef see maha kukub. Mahalangenud puu- wustjas. Ületalwe on ta puu korba, juurtemis tuleb hävitada, muud ille lujutada, torp- wäi fambla wahel ehk puujuurte all maa maha kraapida ja hümmõõtsid platas- sees. Märtsikuus ehk hiljem tuleb ta oma wõhetada.